

STUDENTSKÝ PEDAGOGICKO-VĚDECKÝ TÁBOR NA KATEDŘE PRIMÁRNÍ PEDAGOGIKY

Kamila Vodrážková

Katedra primární pedagogiky spolupracuje již řadu let na pedagogicko-vědecké činnosti s univerzitami v Polsku (Opolí, Ratiboř) a na Slovensku (Prešov, Banská Bystrica). Studenti a jejich učitelé společně realizují různorodé projekty, v nichž srovnávají výukové systémy i způsoby práce na základních školách v jednotlivých zemích. Výsledky této práce jsou publikovány v mezinárodních sbornících a diskutuje se o nich na speciálních seminářích i pedagogicko-vědeckých táborech. Setkání všech zúčastněných stran se konají každý rok a při jejich pořádání se instituce pravidelně střídají.

V letošním roce pozvali své zahraniční kolegy představitelé studentského vědeckého kroužku působícího při katedře primární pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Vědecký tábor se konal od 3. do 7. dubna.

Hlavním tématem týdenního setkání byla práce na projektu, jehož tématem je Využití zvyků a tradic regionu ve výuce žáků mladšího školního věku. Jde o výzkumný záměr, o jehož realizaci bylo rozhodnuto teprve na minulém setkání (Opolí, Polsko), a proto bylo nutné především určit výzkumné záměry, specifikovat postupy, jež budou využity při sběru výzkumných materiálů, a rozdělit úkoly jednotlivým vědeckým kroužkům. Z tohoto důvodu byl celý studentský tábor v Olomouci tematicky zaměřen na uplatňování různorodých tradic a zvyklostí v životě současného člověka.

Program týdenního semináře byl zahájen slavnostním uvítáním, které se konalo v zasedací místnosti děkanátu. Členky české sekce studentského kroužku si na úvod připravily vystoupení v tradičních krojích a nastínily tak tematické zaměření celého výzkumného tábora. Za Pedagogickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci přivítala hosty proděkanka doc. Mgr. Kateřina Vitásková, Ph.D., a dlouholetá vedoucí českých studentů doc. PhDr. Drahomíra Holoušová, CSc. V průběhu slavnostního jednání vystoupili se svými projevy také všichni vysokoškolští učitelé, kteří se tábora účastnili společně se svými studenty. Poukázali na význam vědecké přípravy budoucích učitelů a vyjadřovali se k přínosu aktuálního výzkumného záměru pro pedagogickou praxi. Za stu-

denty hovořila Mgr. Romana Pavlicová a seznámila účastníky tábora s týdenním pracovním programem.

Přestavitelé českého studentského kroužku si pro společné setkání připravili velmi bohatý program, naplněný především připomínáním jednotlivých zvyklostí. Využili přitom blízkých se velikonočních svátků a seznámili zahraniční účastníky s řadou zvyklostí, jež se pojí s vítáním jara v České republice. Nezapomněli však ani na propojení výzkumného záměru s významem, který by toto bádání mělo přinést učitelům a žákům na základních školách.

Úterní dopoledne bylo proto věnováno návštěvě Základní školy v Samotíškách, která se tradicemi v životě současného člověka zabývá již řadu let. Žáci jsou podrobně seznamováni se zvyky, které se pojí se slavením jednotlivých svátků. Jsou vedeni k tomu, aby si uvědomovali význam různých obyčejů zejména pro dřívější život na vesnici, obnovují starobylé – často už pomalu zapomínané – zvyklosti a především sami hledají ve svém životě místo pro jejich udržování. Zahraniční hosté velmi ocenili práci s dětmi, na které se podílejí učitelé společně s rodiči, a to nejen během vyučování, ale také ve volném čase.

Po ukončení exkurze využili hosté možnosti prohlédnout si baziliku Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku. Připomněli si blízkí se velikonoční svátky a také první výročí úmrtí papeže Jana Pavla II., který chrám navštívil v roce 1995.

Náplní odpoledního programu byla historická vycházka po Olomouci. České studentky si připravily zajímavou přednášku o vybraných pamětihodnostech a doprovázely zájemce po městě. Řada účastníků semináře byla v Olomouci již poněkolidáté, a proto využila možnosti využít odpoledne k návštěvě míst, která je zajímala.

Úterní den, naplněný připomínáním různých zvyklostí, byl završen společným večerním jednáním. Členky prešovského kroužku si připravily velmi poutavé vystoupení, při němž účastníkům jednání podrobně popsaly tradiční slovenské kroje (vernarský, šarišský a spišský), zazpívaly lidové písně a zatančily několik tanců. Bylo patrné, že se o lidové zvyklosti zajímají již po dlouhou dobu, a z jejich vyprávění vyplynulo, že mnohé tradice jsou zejména na slovenských vesnicích stále ještě silně udržovány.

Večerní jednání bylo věnováno diskusím o připravované pedagogicko-vědecké činnosti. Studenti z Opolí vystoupili se svými náměty a připomínkami, jejichž cílem bylo ujasnit si hlavní záměry výzkumu a předejít tak možným nejasnostem při zpracovávání získaného materiálu. Poukázali na obvyklé způsoby práce s tradicemi ve škole, a předvedli dokonce průběh konkrétní vyučovací jednotky,

při níž se děti seznamují s lidovými tanci a písněmi. Účastníci jednání se mohli do všech činností aktivně zapojit, a to v roli žáků.

Také středeční dopoledne bylo věnováno lidové tvořivosti a pro zájemce byla určena návštěva olomouckého muzea a Muzea umění. Hosté nejvíce ocenili prohlídku starého orloje, velmi zajímavá byla i expozice starožitných hodin a historických i přírodovědných sbírek.

Náplní středečního odpoledne bylo pracovní jednání studentů o konkrétních návrzích týkajících se výzkumného záměru. Přestavitelé jednotlivých kroužků vystoupili se svými náměty a někteří dokonce podložili své připomínky výzkumnými hodnotami. Bylo vidět, že pro všechny členy je téma velmi zajímavé, a proto se mu řada z nich věnuje individuálně také ve svých diplomových pracích.

Pro společnou činnost bylo nutné ujasnit hlavní záměr a rozdělit úkoly, které je v souvislosti s ním třeba realizovat. Studenti se dohodli, že výzkumné údaje budou zjišťovat formou dotazníkového šetření, které proběhne ve dvou fázích. První etapa bude společná pro všechny zúčastněné strany. Jejím prostřednictvím by mělo být vyhodnoceno, které tradice se vyskytují v životě současného člověka bez ohledu na to, zda žije v České republice, na Slovensku nebo v Polsku. Pro vyhodnocení bylo vybráno pět svátků a svátečních období, k jejichž slavení by se respondenti měli vyjádřit. Na základě jejich odpovědí sestaví každý vědecký kroužek vlastní dotazníkový arch, tvořící druhou část výzkumného šetření. Ta se již bude týkat pouze konkrétní územní oblasti, neboť lze předpokládat, že ve způsobech slavení konkrétních svátků zaznamenáme významné odlišnosti vzhledem k regionům a možná také k celým státům.

Předposlední den studentského vědeckého tábora byl věnován návštěvě Základní školy Bílá Lhota. Také zde se hosté seznámili se způsoby práce, jež jsou v hodinách využívány v souvislosti s tradicemi. Měli dokonce možnost účastnit se dvou vyučovacích jednotek a posuzovat činnost učitelů, kteří pracovali s různými velikonočními obyčeji. Velmi zajímavá byla praktická ukáзка zdobení kraslic. Učitelka, která s dětmi tímto způsobem pracovala, využívala předností skupinové práce a umožnila tak návštěvníkům poznat současně několik možností, jak jednoduše a přitom velmi vkusně vyzdobit byt ve vztahu ke svátkům jara. Zahraniční studenti se nechali inspirovat praktickými ukázkami a na závěr zazpívali dětem několik lidových písní z Polska i ze Slovenska.

Program čtvrtečního odpoledne zahájila prohlídka muzea v Lošticích. Tamější expozice je spjata především s tradičními olomouckými tvarůžky. Návštěvníci se seznámili se způsobem jejich přípravy, a mohli dokonce ochutnat různé druhy a příchutě tohoto hanáckého výrobku. Poté následovala exkurze

v muzeu malíře A. Kašpara. Velmi poutavé bylo nejen vyprávění o jeho životě, ale i zmínka o osudu místních Židů. Posledním místem návštěvy v Lošticích byla dílna řezbáře J. Beneše. Hosty zaujal jeho pohyblivý betlém, který se každoročně rozrůstá o několik nových postav a dekorací, vycházejících z reálné předlohy tamějších obyvatel.

Čtvrteční putování po moravských pamětihodnostech vyvrcholilo návštěvou regionálního muzea v Mohelnici. Pro tematické zaměření celého tábora byly nejvýznamnější především hanácké expozice, poukazující na dřívější život tamějších obyvatel. Účastníci si uvědomili, do jaké míry se mohou lišit obyčej lidí podle místa jejich bydliště. Tímto způsobem se opět vrátili k tématu vědeckého bádání a v započatých jednáních pokračovali i na večerní pracovní schůzce.

Z diskusí vyplynulo několik návrhů, např. jakou podobu by měl mít dotazníkový arch, společný pro všechny vědecké kroužky spolupracujících univerzit v rámci první fáze výzkumného šetření. Jeho konečná verze byla projednávána během celého večera a debatovalo se o ní i na závěrečném semináři, jímž bylo vyplněno páteční dopoledne.

Týdenní pedagogicko-vědecký tábor byl ukončen závěrečným shrnutím, které provedli vysokoškolští učitelé, zastupující jednotlivé vědecké kroužky. Zhodnotili přínos celého setkání a ocenili zájem studentů o práci na vědecké činnosti. Stanovili také úkoly, jež by měly být splněny do příštího jednání, které proběhne na podzim na některé z univerzit na Slovensku či v Polsku.

Práce studentů na realizaci a vyhodnocování výzkumu je velmi přínosná. Studenti jsou vedeni k zodpovědnému přístupu ke spolupráci, na níž se musí podílet stejnou měrou všichni účastníci. Učí je také realisticky posuzovat přednosti i nedostatky ve výuce, a především jim ukazuje možnosti, jak tento stav neoponechávat bez povšimnutí, ale aktivně pracovat na jeho změně.

PhDr. Kamila Vodrážková
katedra českého jazyka a literatury
Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Žižkovo nám. 5
771 40 Olomouc
e-mail: kamila.vodrazkova@seznam.cz